

AFYONKARAHİSAR 2 NO.LU T TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2024/22

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 19/4/2024 tarih ve 2024/413 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR	iii
I. GİRİŞ	1
II. GENEL BİLGİLER	2
A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler	2
B. Kurum Personeli.....	3
C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler	4
III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER	4
A. Fiziksel Koşullar	4
B. Yönetim ve Personelin Tutumu.....	7
C. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri.....	8
D. Beslenme.....	9
E. Sağlık	9
F. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri	10
G. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Etkinlikler	11
H. Dış Dünya ile İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim	14
IV. TAVSİYELER	15
A. Değerlendirme.....	15
B. Tavsiyeler	15
1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler	15
2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler	17
3. Dışişleri Bakanlığına Yönelik Tavsiye	18

KISALTMALAR

ACEP	: Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi
CPT	: Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi
m²	: Metrekare
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
para.	: Paragraf
TIHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK); 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın 1'inci maddesine göre Protokolün amacı; *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin 1'inci fıkrasının (k) bendine göre UÖM *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca; *“Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir.”*

5. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (j) bendinde, kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görevini haiz olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarına ziyaret gerçekleştirmek TİHEK'in görev ve yetki alanına girmektedir.

6. Anılan görevin icrası kapsamında 2-3/8/2023 tarihinde Afyonkarahisar 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna¹ *habersiz* bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve Uzman Psikolog ... ile Kurumumuzun talebi üzerine görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.

7. Ziyaret kapsamında ilk olarak Kurum İdaresi ile ön görüşme yapılmış; TIHEK, UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgi verilmiş; İdareden Kurum ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından, sayım cetveli üzerinden suç türü ve koğuş tipine göre ayırım yapılarak iki heyet halinde koğuşlar ziyaret edilmiş ve mahpuslarla² görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ziyaretin ikinci gününde ise önce ortak alanlar incelenmiş, sonrasında koğuşlar ziyaret edilmeye devam edilmiş, ardından görevli personelle görüşülerek ilgili kayıt ve dosyalar kontrol edilmiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son görüşme gerçekleştirilmiş, görüşme kapsamında; Heyetin gözlem ve tespitleri ile mahpusların talep ve şikâyetleri iletilmiş, ziyaret sonrasında bir raporun hazırlanacağı, raporun İdare ve diğer ilgili makamlar ile paylaşılarak tavsiyelerin Kurumumuz tarafından takip edileceği ve takip ziyareti yapılabileceği belirtilerek ziyaret sonlandırılmıştır.

8. Bu rapor; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 9/1/2023 tarihli ve 2023/3 sayılı kararı ve Başkanlık Makamınının 27/7/2023 tarihli ve 24934 sayılı oluruna istinaden 2-3/8/2023 tarihinde Afyonkarahisar 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna gerçekleştirilen izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Kurum Hakkında Genel Bilgiler

9. Afyonkarahisar il merkezine 8 kilometre mesafede bulunan Kurum, 23/6/2020 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır.

10. Kurum, 25.064 m² açık alan üzerine 18.170 m² kapalı alan şeklinde kurulu olup 3 blok ve 1 idari bölümden oluşmaktadır. A, B ve C bloklarında, 102'si tek kişi kapasiteli oda, 10'u 20 kişi kapasiteli koğuş, 9'u 18 kişi kapasiteli koğuş, 43'ü 16 kişi kapasiteli koğuş ve 2'si 12 kişi kapasiteli geçici koğuş olmak üzere toplam 166 oda/koğuş bulunmaktadır. Geçici

¹ Bundan sonra kısaca Kurum olarak ifade edilecektir.

² Bu raporda kullanılan "mahpus" sözcüğü, ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan tutuklu, hükümlü ve hükümlülere ifade etmektedir.

koğuşlardan biri kreş olarak kullanılmakta ve ayrıca Kurumda 2 doku hasarı ve travma önleyici oda³ bulunmaktadır.

11. Kurumda; bekleme salonu, personel ve ziyaretçi için üst arama yerleri, 12 avukat görüş kabini, 4 kapalı görüş alanı, 6 açık görüş salonu, mahpus kabul bölümü, 4 Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) odası, dış ünite odası, tabip odası, muayene odası, psiko-sosyal servis odası, sağlık memuru odası, yemekhane, terzihane, fotoğrafhane, lokum atölyesi, kantin, açık spor salonu, kapalı spor salonu, konferans salonu, psiko-sosyal servise ait bireysel görüşme odası ve grup çalışma odası ile 6 eş görüşme odası bulunmaktadır.

B. Kurum Personeli

12. Ziyaret tarihinde Kurumda toplam 258 personel görev yapmaktadır.

ÜN VAN	KADIN	ERKEK	TOPLAM SAYI
Müdür	-	1	1
İkinci Müdür	-	3	3
İdare Memuru	1	2	3
Aile Hekimi	-	1	1
Diş Hekimi	1	-	1
Psikolog	2	-	2
Sosyal Çalışmacı	-	1	1
Öğretmen	1	2	3
Bilgisayar İşletmeni	1	2	3
Memur	4	1	5
Hemşire	1	1	2
Sayman	-	1	1
Bilgisayar Teknisyeni	-	1	1
İnfaz ve Koruma Başmemuru	-	5	5
İnfaz ve Koruma Memuru	31	195	226
TOPLAM	42	216	258

³ Yumuşak oda veya süngerli oda olarak da adlandırılmaktadır.

13. Kurumda görev yapan infaz ve koruma memurlarının büyük bir bölümü vardiyalı olarak çalışmaktadır.

14. Kurumda görev yapan personelin, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Personel Daire Başkanlığı tarafından verilen hizmet içi eğitimleri düzenli olarak aldığı fakat insan hakları eğitimi, kişilerarası iletişim ve işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin özel bir eğitim almadığı belirtilmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişiler

15. Kurumun kapasitesi 1212 olup ziyaret tarihinde Kurumda 121'i tutuklu, 156'sı hükümlü ve 1057'si hükümlü olmak üzere toplam 1334 mahpus barındırılmaktadır.

16. Kurumdaki mahpusların 76'sı kadın, 1258'i erkektir.

17. Ziyaret tarihinde Kurumda barındırılan yabancı uyruklu mahpus sayısı ise 106'dır.⁴

18. Kurumda çocuk mahpus bulunmamakla birlikte annelerinin yanında kalan çocuk sayısı 5'tir.

19. Kurumdaki mahpusların 14'ünün engelli olduğu ayrıca 150 mahpusun da çeşitli kronik rahatsızlıkları bulunduğu öğrenilmiştir.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Fiziksel Koşullar

20. Kurumda; çok kişilik odaların iki katlı olduğu, yatakhanein üst katta bulunduğu, alt katta ise iki tuvalet, bir banyo ve iki lavabo ile mutfak tezgâhı ve dolaplarının yer aldığı ve bir havalandırma alanının olduğu görülmüştür. Koğuşların ortak alanında televizyon, plastik masa ve sandalye, buzdolabı gibi temel eşyalar bulunmaktadır. Ayrıca görüntülü görüşme kabinleri de bu alanda konumlandırılmıştır. Tek kişilik odalarda ise ayrı bir bölümde banyo, tuvalet ve lavabo kısmı yer almakta ve yine mutfak tezgâhı ile dolapları bulunmaktadır.

⁴ Yabancı mahpusların İran, İngiltere, Suriye, Filistin, Almanya, Rusya, Afganistan, Ermenistan, Brezilya, Türkmenistan, Tacikistan, Gürcistan, Irak, Nijerya, Bangladeş, Peru, Azerbaycan, Çin, Ürdün, Kolombiya, İsrail, Fas, Moritanya ve Pakistan uyruklu oldukları bildirilmiştir.

21. Ziyaret tarihinde Kurumda kapasitenin üzerinde mahpus kaldığı görülmüştür. Heyetin koğuşlarda yaptığı incelemede bazı koğuşlarda yer yatağında yatan mahpusların olduğu ve koğuştaki tutulan kişi sayısı kadar dolabın olmadığı gözlemlenmiştir. Kurum İdaresi, 6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen deprem sonrasında çok sayıda mahpusun Kuruma nakil edildiğini bu sebeple kapasitenin aşıldığını ifade etmiştir.

22. Havalandırma alanlarının kapılarının sabah 07.00’de açılıp akşam 19.30’da kapatıldığı, tek kişilik odalarda barındırılan mahpusların ise günde bir saat olmak üzere havalandırma alanına çıkabildiği öğrenilmiştir. Mahpusların yazın havalandırma saatinin uzatılması talebine karşılık İdare; havanın aydınlanması ile kapıların açıldığını, gün batımı olmadan da güvenlik nedeniyle kapatıldığını ifade etmiştir.⁵

23. Kurumun ısınması Afyonkarahisar Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü bünyesinde bulunan kalorifer/ısı merkezince sağlanmaktadır. Mahpuslar ile yapılan görüşmelerde ısınmaya ilişkin bir sorun yaşanmadığı dile getirilmiştir.

24. İdare, su ihtiyacının Afyonkarahisar Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından sağlandığı ve her mahpus için 50 litre sıcak su, 150 litre soğuk su olmak üzere toplam 200 litre suya erişim imkânı verildiği bilgisini paylaşmıştır. Kotaya bağlı olarak 7/24 suya erişim sağlanabilmektedir. Mahpuslar su miktarının kendilerine yettiğini ifade etmiştir.

25. Kurumda koğuşların temizliği mahpuslar tarafından yapılmaktadır. Gerekli temizlik malzemeleri Kurum iç kantininden temin edilebilmektedir. Bununla birlikte maddi durumu sebebiyle temizlik malzemesi alabilecek durumda olmayanlara Kurum tarafından temizlik ve hijyen malzemelerinin verildiği ifade edilmiştir. Heyet tarafından gezilen koğuşların genel olarak temiz olduğu gözlemlenmiştir.

26. Koğuşlarda çalışır vaziyette acil durum butonlarının olduğu tespit edilmiş fakat mahpuslardan butonlara bastıklarında zaman zaman infaz ve koruma memurlarından sert tepki aldıklarına ilişkin şikâyetler Ziyaret Heyetine iletilmiştir. Bu konu hakkında Heyet tarafından bilgilendirilen İdare, gerekli uyarıların yapılacağını bildirmiştir.

27. Yapılan görüşmelerde mahpuslar koğuşlarda yaygın bir sinek problemi olduğunu dile getirmişlerdir. Heyet tarafından da bizzat gözlemlenen bu durum İdareye iletilmiş, İdare düzenli olarak ilaçlama yaptırıldığını fakat sorunun önüne geçilemediğini ifade etmiştir.⁶

⁵ 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in 33’üncü maddesinin üçüncü fıkrası: “*Odaların havalandırma bahçesine açılan kapıların açılış ve kapanış saatleri, kurumların fiziki yapıları, kapasiteleri, mevcutları ve bölgenin coğrafi koşulları değerlendirilerek, bu hususlar kurum iç yönergesinde düzenlenir.*”

⁶ 28-29/7/2022 tarihlerinde, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna yapılan UÖM ziyaretinde de aynı sorun tespit edilmiştir. (TİHEK, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No: 2022/66, Ankara, 2022, para. 33)

28. Ziyaret Heyetinin hasta ve engelli mahpuslar için ayrılan 2 koğuştta yaptığı incelemede; alaturka tuvalet yerine alafanga tuvalet yapıldığı ancak tuvalet ve banyonun bir arada olduğu, dolayısıyla aynı anda tuvalet ve banyonun kullanımının mümkün olmadığı, bu durumun da mahpuslar açısından zorluk yarattığı değerlendirilmiştir. İdare klozetin sonradan eklenmesi sebebiyle bu durumun oluştuğunu ifade etmiştir. Hem tuvalet hem banyo olarak kullanılan bu alanlarda engelli kullanımına uygun şekilde bir tutamacın olmadığı görülmüştür. Ayrıca hasta koğuştu olarak belirlenen koğuştların iki katlı olması, yatakhane kısmının yukarıda yer alması ve bu kısma erişimin ancak merdivenlerle sağlanması bakımından bu koğuştların erişilebilirlik standartlarını karşılamadığı değerlendirilmiştir.

29. Koğuştların çok büyük bir kısmında mahpusların kendi imkânları ile temin ettiği buzdolapları mevcuttur. Ancak, bir yabancı ve bir hasta mahpus koğuştunda buzdolabı olmadığı görülmüş, mahpuslar maddi güçlerinin yetmemesi sebebiyle alamadıklarını belirtmiştir. Bu durum İdareye iletilmiş, İdare bu koğuştlara depodan buzdolabı sağlanabileceğini ifade etmiştir.

30. Kurumda erkek ve kadın mahpuslar için ayrı çamaşır makineleri kullanılmaktadır. Erkek mahpusların çamaşırlarının ücreti kendileri tarafından ödenmek üzere, işyurtları bünyesinde faaliyet gösteren 10 adet yıkama ve kurutma özelliğine sahip çamaşır makinelerinde yıkatılıp kurutulduğu bilgisi edinilmiştir. 15 günde bir nevresimlerin, haftada bir de kıyafetlerin yıkandığı öğrenilmiştir. Kadın mahpusların kullanımına tahsis edilen 1 adet çamaşır makinesinin olduğu, kurutma özelliği olan bir makinenin ise olmadığı görülmüştür. Kadın mahpuslarla yapılan görüşmede mahpuslar, kış mevsiminde çamaşır kurutmada zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. İdare, kadın mahpuslar için de kurutma makinesi alınabileceğini belirtmiştir.

31. Ziyaret Heyeti tarafından yumuşak odalar incelenmiş, odalarda bulunan alaturka tuvaletlerin taşının yumuşak bir malzeme ile kaplanmadığı görülmüştür. Ayrıca odalarda bulunan kameraların tuvaletin bulunduğu alanı da görüntülediği görülmüştür.

32. Kurumda bulunan eş görüşme odaları incelenmiş; odalarda bir adet çift kişilik yatak, bir adet dolap, bir adet klima ve çalışır vaziyette acil durum butonu olduğu görülmüştür. Odalarda bulunan banyo ve tuvaletlerin kullanıma uygun ve temiz olduğu değerlendirilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından incelenen belgelerden odaların 2023 yılında ziyaret tarihine kadar olan süreçte 3 defa kullandırıldığı anlaşılmıştır.⁷

⁷ 30/3/2013 tarihli ve 28603 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik’in 6’ncı maddesinin birinci fıkrası: “Kurul tarafından verilen ödüllerin türleri ve kimlere verildiği ile ödüllendirme gerekçelerini içeren aylık listeler yapılacak denetimlere imkân verecek şekilde özel bir klasörde saklanır.”

33. Kurumda kurum eklentileri ve çatı bölümleri, koğuşların alt katında bulunan ortak yaşam alanı ile havalandırma bahçelerinde 24 saat kayıt yapabilen toplam 402 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Kamera görüntülerinin, kayıt cihazlarının hafıza süresine göre 3 ila 6 ay arası tutulduğu belirtilmiştir. Mahpuslarca dile getirilen çeşitli iddialar kapsamında kamera kayıtları Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş olup herhangi bir kötü muameleye rastlanmamıştır.

34. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar; kantin fiyatlarının yüksek olduğunu, özellikle nevresim takımı veya iç çamaşırı gibi aile tarafından gönderilmesi yasak olan ürünleri kantinden temin etmekte zorlandıklarını ifade etmişlerdir. İdare, mahpuslara Kuruma kabul işlemleri gerçekleştirildikten sonra birer adet yatak ve yastıkla beraber 1 adet nevresim takımı ve mevsim şartlarına göre en fazla 2 adet battaniye verildiğini, nevresim ve iç çamaşırının dışarıdan alınmasına izin verilemeyeceğini fakat farklı ürün taleplerinin dikkate alınabileceğini belirtmiştir.

35. Kurum içerisinde bulunan kantin Ziyaret Heyeti tarafından gezilmiş; ürünlerin son kullanma tarihleri, muhafaza koşulları ve satış fiyatları incelenmiştir. Ürünlerin ihtiyacı karşılayacak çeşitlilikte olduğu, son kullanma tarihi geçmiş herhangi bir ürün bulunmadığı ve ürünlerin saklama koşullarının uygun olduğu görülmüştür. Kantin fiyat listesinde yapılan incelemede ürün fiyatlarının piyasa koşullarına göre uygun olduğu değerlendirilmiştir.

B. Yönetim ve Personelin Tutumu

36. İdare tarafından, Kuruma teslimi sağlanan mahpusların resmi evrakları kontrol edildikten sonra ceza infaz kurumuna girmesi veya bulundurulması yasak olan eşyaların bulunup bulunmadığının tespit edildiği, ardından eşkâl bilgilerinin tespiti amacıyla arama kabinlerinde personelce aramaların gerçekleştirildiği, daha sonra kişinin eşyalarının X-ray cihazından geçirilerek ayrıntılı eşya aramalarının yapıldığı, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıt işlemleri gerçekleştirildikten ve fotoğraf kayıtları alındıktan sonra geçici süreyle gözlem odasına alındığı, son olarak İdare ve Gözlem Kurulunun ilk mesai gününde suç grubuna uygun oda ve koğuşa yerleştirildiği bilgisi verilmiştir.

37. Yapılan incelemede kabul kısmında 4 arama odasının olduğu, detaylı arama yapılacağı zaman mahpusa verilmesi gereken tek kullanımlık önlüklerin odalarda bulundurulmadığı, ayrı bir yerde paketli bir şekilde tutulduğu görülmüştür. Kendileriyle görüşme gerçekleştirilen mahpusların çoğu arama esnasında kendilerine önlük verilmediğini ifade etmiştir.

38. Mahpusların yerleştirilmesi yapılmadan önce geçici süreyle tutulduğu koğuştta yapılan incelemede ise tutulan mahpuslar; birkaç gündür burada bekletildiklerini, kendilerine kantin hakkının henüz tanınmadığını bu sebeple yiyecek ve temizlik malzemeleri gibi ihtiyaçlarını temin edemediklerini ifade etmişlerdir. Yapılan incelemede banyo ve tuvalette temizlik malzemelerinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca havalandırma kısmında çöplerin beklediği görülmüş, mahpuslar tarafından bu çöplerin 2-3 gündür beklediği ifade edilmiştir. Mahpusların kantin ihtiyacının olduğu İdareye iletilmiş, İdare ivedilikle ilgilenileceğini belirtmiştir. Ayrıca o gün İdare ve Gözlem Kurulunun toplanacağı ve söz konusu mahpusların kendileri için en uygun koğuştalara yerleştirileceği ifade edilmiştir.

39. İdare, Kurumun imkânları ölçüsünde mahpusların özel ihtiyaçlarını dikkate alarak oda yerleşimlerini yaptığını belirtmiştir. Bu kapsamda yaşlı ve sağlık sorunları olan mahpuslar için hasta koğuştalarının oluşturulduğu, sigara içmeyen mahpuslar için sigarasız koğuştun, yabancı mahpuslar için ise ayrı koğuştaların oluşturulduğu ve anne yanında kalan çocuklar için ise oyun alanı ve çizgi film alanı oluşturulduğu görülmüştür.

40. Yapılan görüşmelerde mahpusların genel olarak Kurum personelinin ve İdarenin kendilerine yaklaşım ve tutumlarından memnun oldukları görülmüştür.

C. Disiplin ve Şikâyet Prosedürleri

41. İdare, sayımların sabah ve akşam olmak üzere günde iki defa yapıldığını, sayımların mevsim şartlarına göre bazen koğuşt içerisinde, bazen de havalandırma alanlarında yapıldığı bilgisini vermiştir.

42. Kurumda mahpuslar arasında meydana gelen adli vakalar ve mahpusların görevli personele yönelik gerçekleştirmiş oldukları eylemler nedeniyle Afyonkarahisar Cumhuriyet Başsavcılığına 270 suç duyurusunda bulunulduğu öğrenilmiştir. Ayrıca Kurumda meydana gelen ve önem arz eden olaylarla ilgili Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne UYAP sistemi üzerinden anlık vukuat bildiriminde bulunulduğu belirtilmiştir.

43. İdare, mahpusların tüm dilekçelerinin mesai saatleri içerisinde sabah sayımı ile toplandığını, ilgili birimlere göre tasnif edildikten sonra dağıtımının sağlandığını belirtmiştir. Resmi kurum ve kuruluşlara hitaben sunulan dilekçelerin herhangi bir denetime tabi tutulmadan ilgili kuruma gönderildiği öğrenilmiştir. İdare, dilekçelere dair yasal mevzuat hükümleri çerçevesinde çıkış numaralarının tek tek dağıtılması yönünde bir düzenlemenin mevcut olmadığını, dilekçe yoluyla çıkış numarası ve fotokopi talebinde bulunan mahpuslara en kısa sürede çıkış numaraları ve dilekçelerinin birer örneğinin teslim edildiğini ifade etmiştir.

Görüşülen mahpuslar tarafından dilekçelerle ilgili olarak birkaç münferit şikâyet dışında bir sorun dile getirilmemiştir.⁸

D. Beslenme

44. Kurumda tüketilen yemekler, Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen günlük iaşe bedeli göz önünde bulundurularak, aynı kampüste bulunan Afyonkarahisar Kampüs Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından hazırlanmaktadır.

45. Personel ile mahpuslar aynı yemeği tüketmekte, yemekler oda ve koğuşlara kişi sayısına göre belirlenen miktarda verilmektedir.

46. Görüşülen mahpuslar tarafından yemeklerin kalite ve miktar açısından yetersiz olduğu, sürekli aynı yemeklerin çıktığı ifade edilmiştir. İdare tarafından, yemekleri kendilerinin yapmadığı, günlük iaşe miktarı sebebiyle yemek listelerinin imkânlar dâhilinde belirlendiği belirtilmiştir. Ziyaret Heyeti tarafından iki gün boyunca öğle yemeği Kurum yemekhanesinde yenilmiş, bir aylık yemek listesi incelenmiş ve bu kapsamda yemeklerin miktar ve besin değeri bakımından yeterli olduğu değerlendirilmiştir.

47. İdare, özel beslenme ihtiyacı olan mahpuslar için durumlarına uygun yemekler hazırlandığı bilgisini vermiştir. Mahpuslardan bu yönde herhangi bir şikâyet alınmamıştır.

48. Kurumda içme suyu olarak 24 saat şebeke suyuna erişim sağlanabilmektedir. Bazı mahpuslar suyun içilmeye uygun olmadığı yönünde şikâyette bulunmuş, bunun üzerine 3/7/2023 tarihinde yapılmış olan su analizi raporu incelenmiş olup kullanılan suyun 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik kapsamında uygun bulunduğu görülmüştür. Mahpusların isterlerse Kurum kantininden de su alabilme imkânına sahip olduğu anlaşılmıştır.

E. Sağlık

49. Kurumun sağlık servisi; doktor muayene odası, pansuman odası, sevk nakil işlem odası, diş tabibi odası, ilaç hazırlama odası, bir yataklı hasta koğuşu ve iki bekleme odasından oluşmaktadır.

⁸ İlgili şikâyetler 55 ve 60 numaralı paragraflarda detaylandırılmıştır.

50. Sağlık servisinde; 1 aile hekimi, 1 diş hekimi, 2 hemşire ve 11 infaz ve koruma memurunun çalıştığı bilgisi verilmiştir. Ancak diş hekiminin sağlık sorunları sebebiyle rapor aldığı ve uzun süredir Kurumda bulunmadığı belirtilmiştir.

51. İdarenin paylaştığı bilgilere göre; ziyaret tarihinden geriye doğru son 1 yıl içinde sağlık servisinde 14.439 muayene, 3.796 sevk işlemi gerçekleştirilmiştir. Revire çıkmak isteyen mahpusların, dilekçe veya sözlü olarak sağlık sorunu yaşadığını beyan etmesi üzerine aciliyet durumu, yaşı, kronik hastalığı gibi hususlar dikkate alınarak revire alındığı, günlük ortalama 140 civarında muayene ve ilaç talep dilekçesinin revir birimine sunulduğu, aylık muayene sayısının ise 1.500-1.800 arasında değişiklik gösterdiği belirtilmiştir.

52. Görüşülen mahpuslar diş rahatsızlıkları sebebiyle tedaviye erişimde zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Kurumun kadrolu diş hekiminin aktif olarak Kurumda bulunamaması sebebiyle mahpusların diş tedavilerinin düzenli bir şekilde yapılamadığı, haftalık olarak görevlendirilen diş hekimleri vasıtasıyla eksikliğin giderilmeye çalışıldığı fakat bu görevlendirmelerin düzenli bir şekilde yapılamadığı öğrenilmiştir. Ziyaret sonrasında İdareyle yapılan görüşmede, Afyonkarahisar İl Sağlık Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler neticesinde, 25/9/2023 tarihi itibarıyla düzenli bir şekilde haftalık olarak diş hekimi görevlendirmelerinin yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.

53. Ziyaret sırasında incelenen diş muayene odasında, bir röntgen cihazının olduğu fakat çalışmadığı, bu durumun tedavileri aksattığı bilgisi edinilmiştir. İdare cihazın bozulan kısmının nitelikli bir parça olduğunu, temini için gerekli görüşmeler yapıldığını beyan etmiştir. Ziyaret sonrasında İdareyle tekrar görüşülmüş ve cihazın arızasının giderildiği ve çalışır durumda olduğu öğrenilmiştir.

54. Görüşme gerçekleştirilen mahpuslar, diş rahatsızlıkları haricinde revire çıkmada sorun yaşamadıklarını fakat hastaneye sevklerin gerçekleştirilmesinin uzun sürebildiğini ifade etmiştir. Bu konuyla ilgili olarak İdare, hastane polikliniklerinde yaşanan yoğunluk nedeniyle bazı aksamaların meydana gelebildiğini belirtmiştir.

55. Sağlık servisine yapılan incelemede, bacağında yaralar olan bir mahpusun revire çıkma talepli dilekçesinin akıbetinin ne olduğu öğrenilmek istenmiş fakat ilgili dilekçe bulunamamıştır. Revir personeliyle yapılan görüşmede, mahpusların revire çıkma taleplerine ilişkin dilekçelerinin ancak ilgili dilekçe kapsamında bir işlem yapıldığında UYAP sisteminde kayıt altına alındığı öğrenilmiştir.

F. Psiko-Sosyal Servis Hizmetleri

56. Psiko-sosyal serviste, 2 psikolog, 1 sosyal çalışmacı ve 3 infaz ve koruma memuru görev yapmaktadır. Servisin, hafta içi mesai saatleri içerisinde hizmet verdiği ancak gerektiğinde mesai saatleri dışında da serviste çalışan personellerin Kuruma çağırılabilirdiği bilgisi verilmiştir.

57. Psiko-sosyal servis tarafından, Kuruma yeni gelen mahpuslarla ihtiyaç ve risklerinin belirlenebilmesi amacıyla bireyselleştirilmiş iyileştirme sistemi kapsamında ilk 3 gün içerisinde görüşme gerçekleştirildiği, görüşmede kişilerin genel bilgileri, varsa daha önce yaşadıkları psikolojik rahatsızlıklar, gördükleri tedaviler ve madde bağımlılığı durumu gibi bilgiler alınarak araştırma ve değerlendirme formuna işlendiği; ortaya çıkan risk ve ihtiyaç durumu doğrultusunda gerekli görülmesi halinde bireysel görüşmeler ve grup çalışmaları gerçekleştirildiği öğrenilmiştir.

58. 2023 yılı başından ziyaret tarihine kadar olan süreçte 1 intihar vakasının gerçekleştiği, 4 intihar teşebbüsünün olduğu ve 63 kendine zarar verme davranışı gösteren mahpus olduğu beyan edilmiştir. Kendine zarar verme riski olan mahpuslar ile psiko-sosyal servis öncülüğünde vaka toplantılarının düzenlendiği ve açlık grevine giren mahpuslar ile görüşülerek ikna çalışmalarının yürütüldüğü ifade edilmiştir. Ayrıca eş görüşü yapılacağı zaman öncelikle psiko-sosyal servisle görüşme yapıldığı bilgisi verilmiştir.

59. Kurumda mahpusların ayda 160 ilâ 240 arasında dilekçe ile görüşme talep ettiği; bireysel görüşmelerin yanında grup çalışmaları gibi diğer görüşmelerle birlikte aylık görüşme sayısının ise 400 civarı olduğu ifade edilmiştir.

60. Kendileriyle görüşülen mahpusların bir bölümü dilekçe ile talep etmelerine rağmen psikologla görüşemediklerini dile getirmiştir. Psiko-sosyal servis uzmanları iyi hal uygulamaları kapsamında evrak işlerinin fazla olduğunu ve bireysel görüşmelere yeterince zaman ayıramadıklarını beyan etmişlerdir. İdareyle yapılan görüşmede psikolog sayısının Kurum kapasitesi için yetersiz olduğu belirtilmiştir.

61. Servis çalışanları, maddi durumu iyi olmayan mahpuslara çeşitli sosyal yardım kurumları aracılığıyla kıyafet temin etmeye çalıştıklarını ve bu kapsamda 20 mahpusa Kurum dışı nakdî yardım ulaştırıldığı, annesinin yanında kalan 8 çocuğa ve 150 mahpusa giyim yardımı yapıldığı bilgisi paylaşılmıştır.

G. Eğitsel, Sosyal, Kültürel, Mesleki ve Sportif Etkinlikler

62. Kurumun Eğitim Öğretim Servisi; Eğitim Öğretim Birimi, Manevi Rehberlik Birimi ve Kütüphane Birimi olmak üzere üç birimden oluşmaktadır. Eğitim Öğretim Servisinde 3 öğretmenin çalıştığı, Eğitim Öğretim Biriminde 4 infaz ve koruma memurunun, Kütüphane

Biriminde 2 infaz ve koruma memurunun, Manevi Rehberlik Biriminde ise 1 vaize ile 3 vaizin görev yaptığı öğrenilmiştir.

63. Kurumda, 34'ü çeşitli üniversitelerin açık öğretim fakültelerinde, 278'i açık öğretim lisesinde ve 98'i açık ilköğretim okulunda olmak üzere toplam 410 mahpusun öğrenimine devam ettiği bilgisi verilmiştir.

64. Açık öğretim fakültelerinde okuyan mahpusların ders materyallerinin, talep üzerine öğrenim görülen okulların sistemlerinden indirilerek çıktısının öğrenciye teslim edildiği; açık öğretim lisesi ile açık ilköğretim okullarında okuyan mahpuslarının kitaplarının ise Halk Eğitim Merkezinden ücretsiz olarak temin edildiği bilgisi verilmiştir. Mahpuslar ders materyallerine ulaşabildiklerini ifade etmişlerdir.

65. Kurumda 9 derslik bulunmakta, bunların ikisi bilgisayar sınıfı olarak kullanılmaktadır. Kurumda iş-meslek eğitimi ve sosyal kültürel kurslar kapsamında; işletmelerde hijyen, 1. ve 2. kademe okuma yazma, saça geçici ve kalıcı şekil verme teknikleri, şiş ve tığ örücülüğü ile oyuncak bebek yapımı (Amigurumi) kurslarının açıldığı; ayrıca Kur'an-ı Kerim okuma ve yabancılar için Türkçe derslerinin verildiği bilgisi paylaşılmıştır. 2023 yılında düzenlenen kurslara katılan mahpus sayıları cetvelinde yapılan incelemede, yılın başından ziyaret tarihine kadar olan sürede 26 kurs açıldığı ve toplam 339 mahpusun bu kurslardan yararlandığı görülmüştür.

66. Ziyaret Heyetinin mahpuslarla yaptığı görüşmelerde birçok mahpus; düzenlenen kurs, etkinlik ve konferansların yeterli olmadığı, daha çok kurs açılması gerektiği ve talep ettikleri halde var olan kurslara katılamadıkları yönünde şikâyetlerini dile getirmişlerdir. Kadın mahpuslar kuaför ve gitar kursunun devam etmesi yönünde taleplerini Heyete iletmıştır. Bütün bu talep ve iddialar İdareyle paylaşılmış, İdare yaz dönemi olduğu için kursların ara tatile girdiğini ifade etmiştir.

67. Kurumda anne yanında kalan çocuklar için bir kreş ve oyun alanı bulunmaktadır. Ziyaret Heyetinin Kurumda kalan çocukların anneleri ile yaptığı görüşmelerde, çocuklarının temel ihtiyaçlarının karşılandığı, personelin ve İdarenin çocuklarla ilgili olarak gereken hassasiyeti gösterdikleri ifade edilmiştir.

68. Kurumun iş yurduna ait kantin, terzihane, çamaşırhane, fotoğrafhane, fotokopi ve lokum atölyeleri bulunduğu ve 18 mahpusun bu iş kollarında çalıştığı öğrenilmiştir. Kurumda ayrıca berberhane bulunmakta olup mahpusların burada tıraş olabildikleri öğrenilmiştir. Bu atölyelere yapılan ziyaretlerde mahpusların aktif şekilde çalıştığı görülmüştür. Kurum personeli ile yapılan görüşmelerde mahpusların ıslahı açısından iş kollarının artırılmasının faydalı olacağı belirtilmiştir.

69. Kurum kütüphanesinde 6.312 kitabın bulunduğu bilgisi edinilmiştir. Ayrıca mahpusların dilekçe ile talepte bulunmaları halinde Afyonkarahisar Gedik Paşa İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitaplardan da faydalanabildikleri öğrenilmiştir.

70. İdare, mahpusların posta, kargo veya dış kantin aracılığıyla dışarıdan alınan süreli/süresiz yayınlardan en fazla 10 adet kitap ve 4 adet dergi bulundurulmasına, Kurum kütüphanesi ile İl Halk Kütüphanesinden ise en fazla 5 adet kitap alabilmesine izin verildiğini belirtmiştir. Dini kitaplarda ve ders kitaplarında ise herhangi bir sınırlama olmadığı öğrenilmiştir. 2023 yılı başından ziyaret tarihine kadar olan süreçte Kurum kütüphanesinden alınan yayın sayısının 9.105 olduğu öğrenilmiştir.

71. Kadın koğuşlarından birinde yapılan görüşmede mahpuslar, İdarenin kendilerini Kurum Kütüphanesine götürdüğünü ve burada bir süre kitapları inceleyerek kitap okuyabildiklerini ifade etmişlerdir.

72. Yabancı mahpuslarla yapılan görüşmelerde, Kurum kütüphanesinde yabancı dillerde yazılmış kitapların olmadığına yönelik şikâyetler dile getirilmiştir. Kitap listesinde yapılan incelemede yabancı dilde 281 yayın olduğu, bu yayınların çoğunun dini kitaplar olduğu görülmüştür. İdare, yabancıların Kuruma alımının 3 ay önce başladığını, yabancı dillerde yayın temini için çalışmaların yapılacağını ifade etmiştir.

73. Kurumda bulunan 159 kişi kapasiteli konferans salonunda film gösterimi, milli bayramların kutlanması, kurslarda başarılı olan mahpuslara ödülleri verilmesi gibi etkinliklerin düzenlendiği bilgisi edinilmiştir.

74. Mahpusların oda/koğuşlarında kullandıkları televizyonlarda 1'i idari kanal olmak üzere toplam 34 kanal mevcuttur. Görüşme gerçekleştirilen bazı mahpuslar belgesel ve film kanallarının artırılması yönünde talepte bulunmuşlardır. Yabancı mahpuslar ise İngilizce, Farsça ve Azerbaycan Türkçesi dillerinde yayın yapan kanalların eklenmesi talebinde bulunmuştur. İdare tarafından sunulan kanal listesinde spor ve belgesel kanallarının olduğu, ayrıca bir İngilizce ve bir de Arapça yayın yapan kanalın olduğu görülmüştür. Heyet tarafından yapılan incelemede televizyonların sorunsuz bir şekilde çalıştığı görülmüş, bununla birlikte yabancı mahpusların çok çeşitli ülkelerden olması da dikkate alınarak yabancı kanal çeşitliliğinin artırılacağı değerlendirilmiştir.

75. Görüşülen mahpuslar 15 günde bir spor salonuna çıkabildiklerini belirtmişlerdir. İdare, mahpusların haftalık 1 saat spor hakkından yararlanabildiklerini ancak açık spor salonundaki tadilat sebebiyle geçici süreyle sadece kapalı spor salonundan faydalandırıldıklarını, bu yüzden de 15 günde bir spora çıkarıldıklarını ifade etmiştir. İncelenen planlamada, bir hafta açık ve bir hafta kapalı olacak şekilde her koğuşun spor gününün ve

saatinin belli olduğu görülmüştür. Kapalı spor salonunda yapılan inceleme esnasında mahpusların voleybol oynadığı ve spor faaliyetleri için gerekli malzemelerin bulunduğu gözlemlenmiştir.

76. Kadın mahpusların, personel eksikliği sebebiyle, ayda 15 günde bir olacak şekilde spor salonlarından faydalandırıldıkları öğrenilmiştir. Kadın mahpuslardan bu konuyla ilgili herhangi bir şikâyet alınmamıştır.

H. Dış Dünya ile İletişim, Ziyaret ve Ailelerle Etkileşim

77. Kurumda 25 adet ankesörlü telefon ve tekli koğuşlar hariç diğer bütün koğuşlarda Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu (ACEP) Projesi kapsamında 72 adet görüntülü görüşme kabini bulunmaktadır.

78. Mahpuslar haftalık 30 dakika görüntülü görüşme yapma hakkına sahiptir. Bununla birlikte açık/kapalı görüş yapamayan mahpusların sistem üzerinden ilave olarak tanımlanan 30 dakika ile toplam 60 dakika görüntülü görüşme yapabildikleri hem İdare hem de mahpuslar tarafından ifade edilmiştir. Mahpuslar ACEP sisteminde sık sık kesintilerin yaşandığını bu sebeple aileleriyle sağlıklı bir şekilde görüşemediklerini Heyete iletmiş, buna karşılık İdare sistemin yeni olmasından kaynaklanan bazı aksaklıkların yaşanabildiğini belirtmiştir.

79. Kurumda 36 kapalı görüş kabini ile 6 açık görüş salonu bulunmaktadır. Mahpuslar, ayda 3 defa kapalı görüşe, ayda 1 defa da açık görüşe çıkabildiklerini, her mahpus için açık ve kapalı görüş süresinin ortalama 45 dakika olduğunu ifade etmiş, bu sürenin uzatılmasını talep etmiştir. İdare açık ve kapalı görüşlerin mevzuata uygun şekilde yapıldığını, en az yarım saat en fazla bir buçuk saat olacak şekilde, ziyaretçi yoğunluğu ve personel sayısı dikkate alınarak planlandığını belirtmiştir.⁹

80. Kurumda 12 avukat görüşme odası mevcuttur. Mahpuslar, avukat görüşme odasında avukatları ile görüştiklerini, bu konuda herhangi bir kısıtlamayla karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir. Ziyaret Heyeti tarafından avukat görüşme odalarında yapılan incelemede,

⁹ 17/6/2005 tarihli ve 25848 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik’in 10’uncu maddesi: “Ziyaret günleri ve saatleri ile bir hükümlü ve tutuklunun görüşebileceği ziyaretçi sayısı, kurumun fiziki yapısı ve kapasitesi dikkate alınarak, kurumca belirlenir. Görüş süresi, yarım saatten az, bir buçuk saatten fazla olacak şekilde belirlenemez. Görüş süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işletilir. Çocuk hükümlü ve tutuklular için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak kaydıyla 09.00 - 17.00 saatleri arasında yaptırılır. Ziyaret süresi, görüşmenin fiilen başladığı andan itibaren işler. Çocuk hükümlü ve tutuklular için ziyaret süresi bir saatten az, üç saatten fazla olmamak üzere belirlenir.”

odalarda kamera olmadığı ve mahpus ile avukatın konuşmasının dışarıdan duyulamadığı gözlemlenmiştir.

81. Görüşülen yabancı mahpuslar aileleriyle iletişim kurmakta bazı sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu sebeple herhangi bir yerden maddi destek alamadıklarını ve ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını belirtmişlerdir. Bu sorunların, mahpusların tabi oldukları ülke konsolosluklarından bilgi alınamaması sebebiyle, yabancı telefon numaralarının sisteme kaydedilememesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır. İdare Suriye uyruklu mahpuslar hakkında konsoloslukla iletişime geçemeseler dahi mahpusların verdikleri numaraları kabul ettiklerini ve yardımcı olmaya çalıştıklarını ifade etmiştir.

IV. TAVSİYELER

A. Değerlendirme

82. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Kurum tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmıştır. Bu çerçevede, Kurum Müdürünün ve Kurum personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

1. Kurum İdaresine Yönelik Tavsiyeler

83. Kurumda görevli personelin hizmet içi eğitim müfredatına insan hakları eğitimi, kişiler arası iletişim ile BM'nin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı, Aşağılayıcı Muamele veya Cezaların Etkili Biçimde Soruşturulması ve Belgelendirilmesi (İstanbul Protokolü) başta olmak üzere işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin eğitimlerin dâhil edilmesi,

84. Mahpuslara acil durum butonlarının kullanımını gerektiren durumlara yönelik açıklayıcı bir broşür hazırlanarak bunların dağıtımının yapılması ve bu bilgilendirme sonrasında ise buton kullanan mahpusları ikaz etme usulü yerine bu kişilerin mevcut sorunlarının ve isteklerinin anlaşılmasına yönelik bir tutumun benimsenmesi,¹⁰

¹⁰ TİHEK, Espiye L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu, Rapor No:2023/23, Ankara, 2023, para. 98.

85. Kurumda genel olarak sinek sorunu olduğu görüldüğünden; ilaçlama sıklığının artırılması ve daha etkili ilaçlar kullanılarak ilaçlamanın yapılması,¹¹

86. Engel durumu veya kronik hastalığı bulunan mahpusların barındırıldığı koşulların durumlarına uygun ve günlük yaşamı kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi,¹²

87. Özellikle yaz günlerinde birtakım ilaçların ve yemeklerin saklanması için buzdolabının hayati önem arz etmesi sebebiyle Kurumun imkânları ölçüsünde buzdolabı alamayan mahpusların bulunduğu koşullara buzdolabının sağlanması,

88. Kadın mahpuslar için çamaşır kurutma makinesinin temin edilmesi,

89. Doku hasarı ve travma önleyici odalarda bulunan tuvalet taşının yumuşak bir malzemeyle kaplanması ve mahremiyetin sağlanması amacıyla kameraların tuvaletin bulunduğu alanı görmeyecek şekilde konumlandırılması veya görüntünün tuvaleti gören kısımlarının dijital olarak kapatılması gibi önlemlerin alınması,

90. Mahpusların aileleri tarafından gönderilen iç çamaşırı ve benzeri eşyaların gerekli kontrollerin yapılmasının ardından mahpuslara teslim edilmesi,¹³

91. Arama odalarında sürekli olarak tek kullanımlık giyim önlüklerinin bulunması ve detaylı aramanın mevzuata uygun şekilde gerçekleştirilmesi,¹⁴

¹¹ TİHEK, Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Ziyareti Raporu (2022/66), para. 88.

¹² Birleşmiş Milletler, Mahpusların İslahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 13: “*Hapishane idareleri fiziksel, zihinsel ya da diğer engelleri olan mahpusların hapishane yaşamına eşitlik temelinde tam ve etkili bir şekilde erişimini sağlayacak makul barınma koşullarını, tam olarak sağlar ve o koşullarda düzenlemeler yapar.*”

¹³ 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 69’uncu maddesi: “*Kapalı ceza infaz kurumlarındaki hükümlü, iki ayda bir kez, ayrıca dinî bayram, yılbaşı veya kendi doğum günlerinde dışarıdan gönderilen ve kurum güvenliği için tehlikeli olmayan bir hediyeyi kabul etme hakkına sahiptir. Çocuk ve altmış beş yaşını tamamlamış hükümlüler ile beraberinde çocuğu bulunan kadın hükümlüler, idare ve gözlem kurulu tarafından alınacak karar doğrultusunda belirtilen zaman dilimi dışında da hediye kabul edebilir.*” Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’in 8’inci maddesi: “*Hükümlülerin koğuş, oda ve eklentilerinde üç çift ayakkabı, bir çift terlik, bir adet kemer ve gerektiği kadar iç çamaşırı ve çorap ile aynı tür eşyadan 6 adedi geçmeyecek ve toplamda 30 parçayı aşmayacak şekilde; başörtüsü, fular, içlik, havlu, bornoz, palto, manto, mont, ceket, hurka, pantolon, etek, elbise, eşofman, gömlek, kazak, pijama, tişört, kravat, kaşkol, 25/11/1925 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisâsı Hakkında Kanuna aykırı olmayan bir adet şapka bulundurulmasına izin verilir. Hükümlüler; ceza infaz kurumu dışından getirilmesine izin verilen giyim eşyalarından eskienlerini, yenileriyle değiştirebilir.*” Ayrıca Anayasa Mahkemesine göre ceza infaz kurumlarının güvenliğini sağlamak için aileler tarafından tutuklu ve hükümlülere kıyafet teslimine yönelik olarak kısıtlayıcı düzenlemeler yapılması makul olmakla birlikte müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olabilmesi, müdahale için seçilen aracın ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacına ulaşılabilmesi bakımından elverişli olmasına bağlıdır. Bu çerçevede Mahkeme, Kuruma teslim edilen iç çamaşırlarının uygun yöntemlerle denetlenerek mahpusa verilmemesinin kurum ile mahpus arasındaki çatışan menfaatlerin dengelenmesi çabasına girilmeden kurum güvenliğinin sağlanması amacına öncelik verilmesi anlamına geleceğini, ceza infaz kurumlarının güvenliğini sağlayacak tedbirlerin alınması konusunda kamusal makamların geniş takdir yetkileri bulunsu da alınacak tedbirlerin tutuklu ve hükümlülerin tutulma hâlinin gerektirdiğinin ötesinde fiziksel ve ruhsal bütünlüklerinin bozulmasına neden olmaması gerektiğini vurgulamaktadır. (Anayasa Mahkemesi, Mehmet Erdoğan, B.No: 2019/18371, 16/11/2022, para.16-17.)

¹⁴ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik’in 34’üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi: “*Detaylı arama, hükümlünün utanma duygusunu ihlal etmeyecek şekilde ve görevli dışında kimsenin görmemesini sağlayacak tedbirler alınarak gerçekleştirilir. Arama sırasında hükümlüye tek kullanımlık giyim önlüğü verilir.*”

92. Geçici koğuştta tutulan mahpusların mümkün olan en kısa sürede kendileri için en uygun koğuşlara yerleştirilmesine ve geçici koğuştta tutuldukları süre boyunca temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için gerekli imkânların sağlanmasına özen gösterilmesi,

93. Mahpusların sağlık hizmeti talebine ilişkin dilekçelerinin, dilekçe kapsamında bir işlem yapılmamış olsa dahi sağlık servisi tarafından UYAP sitemine kaydının gerçekteştirilmesi,

94. Psiko-sosyal servisin düzenli aralıklarla mahpuslarla görüşmeler gerçekteştirmesi, ayrıca görüşme talep eden mahpusların da makul bir süre içinde taleplerinin karşılanması,

95. Kurumda mevcut olan kurslara daha fazla sayıda mahpusun katılımının sağlanması ve kurs çeşitliliği ile kurs sayısının artırılması, ekonomik getirisi olabilecek sanatlara mahpusların meslek edinimi kapsamında yer verilmesi,¹⁵

96. Yabancı mahpusların uyrukları da gözetilerek kütüphanede bulunan yabancı dillerde yazılmış yayınlarnın çeşitliliğinin artırılması yönünde çalışmalar yürütülmesi,

97. Televizyondaki yabancı kanalların yabancı mahpusların uyrukları da gözetilerek çeşitlendirilmesi yönünde çalışmalar yürütülmesi,

hususları tavsiye edilmektedir.

2. Adalet Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

98. Kurumda toplam kapasitenin üzerinde mahpus bulunduğu için bazı mahpusların yer yatağında yattığı, dolap sayısının yetersiz olduğu, sağlık hizmetlerine erişimde gecikme yaşanabildiği ve buna bağlı olarak Kurumdaki yaşam kalitesinin düştüğü tespit edilmiş olup bu çerçevede kalabalıklařma¹⁶ sorununun giderilmesine yönelik çalışmaların yapılması,

¹⁵ CPT Standartları, 2. Genel Rapor'dan alıntı [CPT/Inf (92) 3], para. 47: "Tatminkâr bir faaliyet programı (çalışma, eğitim, spor, vs.), mahkûmların iyiliği açısından çok önemlidir. Bu durum ister hüküm giymiş, ister mahkemeye çıkmayı bekleyen kişilerin bulunduğu bütün kurumlar için geçerlidir. CPT, birçok tutukevindeki faaliyetlerin çok kısıtlı olduğunu gözlemlemiştir. Özellikle mahkûmların sık sık değiştiği bu tür kurumlarda düzenli faaliyetlerin düzenlenmesini kolay bir mesele değildir. Açıkçası, hüküm giymiş mahkûmların bulunduğu kurumlarda hedeflenen türden bireye yönelik programların geliştirilmesi söz konusu olamaz." Konuya ilişkin Avrupa Cezaevi Kuralları, Kural 25.2 řu şekildedir; "Tutuklu ve hükümlülerin yeterli kişisel ve sosyal temasta bulunabilmesi için her gün gerektiği kadar süreyle odalarının dışında zaman geçirmelerine izin verilmelidir."

¹⁶ "Aşırı kalabalıklaşma, CPT'nin görev alanını doğrudan ilgilendiren bir konudur. Bir cezaevindeki bütün hizmetler ve faaliyetler, planlanandan daha çok kişinin olması durumunda olumsuz yönde etkilenecektir; söz konusu tesisteki genel yaşam kalitesi, belki de çok ciddi biçimde düşecektir. Ayrıca cezaevindeki veya cezaevinin bir bölümündeki aşırı kalabalıklaşma, fiziksel açıdan insanlık dışı veya aşağılayıcı düzeye gelebilir." Bkz. CPT, 2. Genel Rapor, CPT/Inf (92) 3, para. 46.

99. Kurumun kapasitesi dikkate alınarak ilave psikolog görevlendirilmesinin değerlendirilmesi,¹⁷

100. İşyurtları kapsamında verilen meslek edindirme kurslarının çeşitliliğinin artırılması,

101. ACEP kapsamında kurulumu gerçekleştirilen cihazlarda teknik aksaklıkların giderilmesi yönünde çalışmalar yürütülmesi,
hususları tavsiye edilmektedir.

3. Dışişleri Bakanlığına Yönelik Tavsiye

102. Yabancı mahpusların aileleriyle iletişim kurabilmesi için verdikleri telefon numaralarının güvenlik amacıyla tabi oldukları konsolosluk tarafından teyit edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda ilgili konsolosluga başvurulsa da geri dönüş alınamayan durumlarla karşılaşılmaktadır. Bu sebeple konu hakkında Türkiye'deki tüm yabancı ülke konsolosluklarının, yabancı mahpusların mağduriyetlerinin giderilmesi adına bilgilendirilmesi,¹⁸

hususları tavsiye edilmektedir.

¹⁷ Birleşmiş Milletler, Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar, Kural 78: “1) Kurumda mümkün olduğu kadar yeterli sayıda psikiyatr, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, öğretmen, meslek eğitimcisi bulundurulur. (...)”

¹⁸ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 74'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (r) bendi: “Yabancı uyruklu hükümlülerin görüşmeleri için bildirdiği telefon numaralarının, bildirilen kişilere ait olup olmadığı, ayrıca görüşmek istenen kişinin, belirtilen kişi olmadığı yönünde bir şüphe bulunması hâlinde, ilgili konsolosluk makamlarından bilgi istenir. Görüşme yapılması talep edilen telefon numaralarının kime ait olduğunu gösteren, yetkili makamlarca düzenlenmiş resmi evrakın Türkçe tercümesi, hükümlünün yasal temsilcisi veya yakınları tarafından da ibraz edilebilir.”